

חזרה על עיקרי אמונה

iziring@torontotorah.com

- (1) מה זה "עיקר אמונה"?
- (א) דברים שצריכים להאמין כדי שלא יהיה כופר (רמב"ם, קרשקש ברשימה אחת שלו)
(ב) בסיס או שורש לדת בכלל (אלבו, הבנת אלבו בקרשקש) או יהדות בפרט (קרשקש ברשימה אחת שלו)
(ג) ערך חשוב שמבוטא בכמה מצוות, שמגדיר חיים של יהודי שומר תורה (קרשקש – עקרים התלויים במצוות)
(2) רמב"ם
- (א) עיקרים (ויקפדיה)
- (i) מציאות הבורא - כל הדברים הקיימים במציאות נמצאים מכוחו, והוא המציאות היחידה שאיננה תלויה בדבר אחר.
- (ii) הבורא אחד - כלומר אינו ניתן לחלוקה מופשטת, ואין דומה לו במהותו.
- (iii) הבורא אינו גשמי ושום התנהגות גשמית אינה משפיעה עליו.
- (iv) הבורא הוא 'קדמון' - כלומר כל הדברים מלבדו (הן בעולם הגשמי והן ברוחני) נתהוו 'אחריו'.
- (v) הוא היחיד שראוי לעבוד לו ולהתפלל אליו, וכל שאר הנבראים אינם יכולים לעשות דבר כנגד רצון ה' ולפיכך אין לעבוד את ה' דרכם.
- (vi) קיום מושג ה**נבואה**; בני אדם יכולים להיות נביאים.
- (vii) נבואתו המיוחדת של משה רבנו - נבואתו גדולה משל שאר הנביאים שהיו או שיהיו בארבעה דברים: הוא היחיד שניבא בלא מסך, ללא חולשה, בהקיץ ובכל זמן שרצה. מתוך כך, הגיע משה לדרגה גבוהה יותר מכל אדם אחר בידיעת האל.
- (viii) תורה מן השמים - להאמין שכל חמשת חומשי התורה כולם העתקה שהעתיק משה מדברי ה', ומשה לא כתב מעצמו אפילו אות אחת, וכן התורה שבעל פה אף היא נתקבלה בסיני והועברה במסורת מדור לדור.
- (ix) שהתורה לא תשתנה לעולם ולא ישתנו חלקים ממנה.
- (x) הבורא יודע את כל מעשי בני האדם.
- (xi) הבורא נותן שכר למקיימי התורה, ועונש לעוברים עליה.
- (xii) ביאת המשיח - להאמין שיגיע המשיח מבית דוד והוא גדול מכל המלכים.
- (xiii) המתים יקומו לתחייה.
- (ב) למה הוא מנה את מה שהוא מנה?
- (a) קושיות:
(i) למה דוקא אלו? למה לא מנה עיקר אחד ששייך להקב"ה? או לנבואה, וכו'?
- (b) תירוצים:
(i) חינוכית – היסטורית
(1) אם כן, יש להעלות על הדעת שהיה מונה עיקרים אחרים בזמן הזה
(ii) יש משהו מיוחד באלו מבחינה הלכתית-פילוסופית (נעבעך אן אפיקורס איז אויך אן אפיקורס)
- (3) ר' יוסף אלבו
(א) עיקרים
(i) מציאות ה'
(ii) תורה מן השמים
(iii) שכר ועונש
(ב) עיקר = שורש לדת
- (4) ר' חסדאי קרשרש
(א) עיקרים שהם בסיס ליהדות
(i) ידיעת האל בנמצאות.
(ii) השגחה.

- (iii) יכולת.
- (iv) נבואה.
- (v) בחירה.
- (vi) תכלית.
- (ב) עיקרים במונח של הרמב"ם
  - (i) חידוש העולם
  - (ii) השארות הנפש
  - (iii) שכר ועונש
  - (iv) תחית המתים
  - (v) נצחיות התורה
  - (vi) הבדל בין נבואת משה לנבואת שאר הנביאים
  - (vii) שהכהן גדול נענה ע"י האורים ותומים
  - (viii) ביאת המשיח
- (ג) עיקרים התלויים במצוות
  - (i) תפלה וברכת כהנים
  - (ii) תשובה
  - (iii) יום הכיפורים ושאר מועדים

הכלל הראשון: בתפלה וברכת כהנים.

הנה עם היותם מצווה, נתלו בהן אמונות. והוא, היותו יתברך נעתר אל המתפלל אליו, ואל הכהנים המברכים את ישראל. ולהיותם מסוג אחד, כללנו אותו בכלל הזה, ואמנם שמנו אותו שני פרקים.

ה פ ר ק הראשון בתפלה.

האמונה הנתלית במצוה הזאת, הוא, שנאמין היותו יתברך נעתר לבקשת המתפלל, התולה בטחונו בו על דרך האמת בלבבו. כאמרו (תהלים קמה, יח): 'קרוב ה' לכל קוראיו, לכל אשר יקראהו באמת' ירצה, שלא תהיה הקריאה בפה לבד, והוא לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשב, ושהיה מהכת שנאמר עליהם (ירמיה יב, ב) 'קרוב אתה בפיהם ורחוק מכליותיהם'. ואמר "לכל יקראהו", הורה בזה כי עם היותו בלתי זכאי וראוי להשיג דרושו בזולת תפלה, הנה התפלת - מלבד שכר המצוות — יתכן שישגיחו, אחר שהוא תולה בטחונו בו על דרך האמת. והוא סוד הבטחון כלו. וזה, שהוא יכלול מפינות התורה אם ידיעתו, אם השגחתו האישית, אם היותו הפועל המשפיע ברצון. וכבר באו בזה תנאים מפרשים בקבלה...

ונשוב למה שהיינו בו ונאמר, שכבר החבאר גם כן בספורי התורה, ובתפלת משה בעד ישראל, ובתפלת אברהם בעד סדום ועמורה, ובתפלת יצחק בעד אשתו, ובמעשים באו בתלמוד על זה, שבזכות תפלה הצדיק יתכן שיעתר לו הש"ה גם אם יתפלל בעד זולתו. עד שרז"ל קבלו, שגם בעד המתים שכבר מתו יעתר הש"ה בעד הצדיק, וגם על הרשעים, כמו שדרשו רז"ל (סוטה י:); בענין דוד ואבשלום. ואולם עם היותו דרש ודברי הגדה, והיות המנהג הקבוע בכל גבולי ישראל לברך גם המתים ולהפיל בעדם. ועל זה וכיוצא בו אמרו "הנח להם לישראל, שאע"פ שאינם נביאים בני נביאים הם".

הכלל השני: בתשובה

הנה לפי מה שבא בתורה ונתפרש בקבלה 'מחסי הש"ה לקבל החוטא בשונו אליו. והפליגו רז"ל באמרם "מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים". ואמרו במקום אחר שהעוונות נחשבים להם כזכיות. והסבה בזה גלויה כי הכח הפועל להכניע הרצון אל העבודה יצטרך להיות חזק הרבה, במי שנכנע ושב אל העבודה ממי שלא נכנע ונטה אליה. ומי שהכח הפועל להכנעה יותר חזקה ראוי שיהיה יותר דבק ויותר רצוי. למה שהפועל לכח יותר חזק, שהוא הדבקות והאהבה, יצטרך שיהיה יותר חזק.

ועם היות שאין ספק שהענין הזה חסד נפלא ממנו יתברך, אמנם יסכים בו העיון. למה שהתבאר ממנו יתברך, היותו הטוב המחלט, והתכלית הנרצה אצלו — ההטבה. ולזה, אם היה שכבר מרה ונתרחק מעבודתו, הנה כשייטיב דרכיו ויעור משנת אולתו, ראוי שיקבל אצלו, עד שכבר יהיה העוזר והפועל בלבבנו אהבה. וכל שכן, עם מה שכבר התבאר בכלל החמישי מהמאמר השני, אשר בעבור זה התרנו לעצמנו התפלה להשיבנו אליו בתשובה שלמה ולקרבו לעבודתו; למה שהתכלית בבריאה ובנתינת התורה לא היה זולת זה נמשך...

הכלל השלישי: ביום הכפורים וארבעת פרקי השנה

כבר התבאר במה שקדם, כי למה שההטבה האלהית תגור לשומו שלמים בתכלית מה שאפשר, והתחכמה בכל אפני ההתחכמות להביאנו אל התכלית הזו, וליחדנו בהשגחתו, אנחנו המחזיקין בתורתו, ביחד עבודות ידועות בפרקי השנה, להיותנו מנהגים בהנהגתו ולא בהנהגה זולתו. והיו אלו הזמנים אשר להם מבוא במשפטי בני האדם, בפי מה שגזרת חכמתו, וכפי מה שהעירונו במה שקדם. עם שבזה תועלת נפלא לנו, כי בהתיחד הזמן או הזמנים לעבודות כבר יתעורר האדם התעוררות גדול ליחד מחשבותיו לעבודה. ולפי שהפעולות וההתמדה בהם יקנו תכונות וקנינים חזקים בנפש, כבר יוסיף שלמות בהתאחדו בעבודה ההיא, ויתכן שיתמיד בה. ולתקופת השנת, בהגיע תור העבודה כבר יתעורר יותר הרבה מאד ממה שנתעורר בעת היה ויוסיף אמץ בזה תמיד באמרם "ששכר מצוה מצוה".